

**Quickscan natuurtoets
Torenstraat 15, Nijkerk**

*Inventarisatie en beoordeling in het kader van
natuurwetwetgeving en -beleid*

- Definitief -

ecogroen advies

in opdracht van
Gemeente Nijkerk

Colofon

Titel Quickscan natuurtoets Torenstraat 15, Nijkerk

Subtitel Inventarisatie en beoordeling in het kader van natuurwetgeving en -beleid

Projectcode 14-370

Status Definitief

Datum 15 december 2014

Auteur(s) Ing. M.G. (Mark) Hoksberg

Eindredactie Ing. M. (Mike) Wallink

Veldonderzoek Ing. M. Wallink

Opdrachtgever Gemeente Nijkerk

ecogroen advies

is een onafhankelijk

advies- en ingenieursbureau

gespecialiseerd in

ecologisch onderzoek & natuurontwikkeling

Emmastraat 16, 8011 AG Zwolle

038 423 64 64

www.ecogroen.nl

© EcoGroen Advies (2014)

Alles uit deze uitgave mag worden vermenigvuldigd en/of openbaar gemaakt, mits onder vermelding van bron en status:

Hoksberg, M.G. (2014). Quickscan natuurtoets Torenstraat 15, Nijkerk. Inventarisatie en beoordeling in het kader van natuurwetgeving en -beleid. Conceptrapport 14-370. EcoGroen Advies BV, Zwolle.

Inhoud

Samenvatting

Inleiding	1
1	
1.1 Aanleiding en doelstelling van dit onderzoek	1
1.2 Huidige situatie en voorgenomen ontwikkelingen	1
1.3 Algemene opzet onderzoek.....	2
Gebiedsbescherming	3
2	
2.1 Natuurbeschermingswet	3
2.2 Ecologische hoofdstructuur	3
2.3 Overige natuurgebieden	3
2.4 Eindconclusies gebiedsbescherming	4
Flora- en faunawet	5
3	
3.1 Wettelijk kader	5
3.2 Onderzoeksmethode	5
3.3 Flora	5
3.4 Vleermuizen	5
3.5 Grondgebonden zoogdieren	7
3.6 Broedvogels.....	7
3.7 Overige soortgroepen	8
3.8 Eindconclusies Flora- en faunawet	8
Geraadpleegde bronnen.....	9
4	

Bijlage

1

Samenvatting natuurwetgeving

Samenvatting

✓ *Aanleiding en doelstelling van dit onderzoek*

In opdracht van Gemeente Nijkerk heeft EcoGroen Advies een quickscan natuurtoets uitgevoerd ten behoeve van een ruimtelijke onderbouwing voor de voorgenomen sloop van panden op adres Torenstraat 15 te Nijkerk.

Het onderzoek is gebaseerd op een veldbezoek op 20 mei 2014 en een inventarisatie van bekende verspreidingsgegevens. De consequenties van de beoogde ruimtelijke ingrepen op de aanwezige natuurwaarden zijn getoetst aan de Flora- en faunawet en de vigerende gebiedsgerichte natuurbescherming.

✓ *Huidige situatie en voorgenomen ontwikkelingen*

Op perceel Torenstraat 15 in de binnenstad van Nijkerk is men voornemens om nieuwbouwwoningen, parkeerplaatsen en tuinen te ontwikkelen. Daarvoor zullen de nu aanwezige bedrijfspanden afgebroken worden. Verder worden enige beplanting (heestervak en klimplanten tegen gevel) en verhardingen verwijderd. Er is geen sprake van oppervlaktewater.

✓ *Effectbeoordeling Beschermde gebieden*

Er vinden geen werkzaamheden plaats in of met negatieve effecten op Natura 2000-gebieden, beschermde Natuurmonumenten, Ecologische Hoofdstructuur of natuur buiten de EHS. Het nemen van vervolgstappen is in deze situatie dan ook niet nodig in het kader van gebiedsgerichte natuurbescherming.

✓ *Effectbeoordeling Beschermde soorten*

- In het pand met puntdak aan de Torenstraat zijn mogelijk beschermde verblijfplaatsen en jaarrond beschermde nesten van respectievelijk vleermuizen en Huismussen aanwezig. Door de sloop van het pand kan zodoende mogelijk schade aan verblijfplaatsen en exemplaren van deze soorten optreden;
- In de beplanting (heestervak en een klimplant tegen de gevel) is broedbiotoop aanwezig voor algemene vogelsoorten als Heggenmus, Winterkoning en Merel;
- Door de plannen gaan mogelijk op beperkte schaal exemplaren, nesten en verblijfplaatsen van laag beschermde zoogdieren en amfibieën verloren;

✓ *Eindconclusies en aanbevelingen*

- Een vervolgtraject in het kader van beschermde natuurgebieden is niet noodzakelijk;
- Het is noodzakelijk om nader onderzoek uit te voeren naar vaste verblijfplaatsen en nesten van respectievelijk gebouwbewonende vleermuizen en Huismussen;
- Werkzaamheden die broedbiotopen van aanwezige vogels verstoren of beschadigen dienen te allen tijde te worden voorkomen. Dit is voor de meeste soorten mogelijk door gefaseerd te werken en de uitvoering in elk geval te starten in de periode voor begin maart en na eind juli of de invloedssfeer van de plannen kort voorafgaand aan het werk te controleren op broedende vogels en in gebruik zijnde nesten. Voor het broedseizoen wordt geen standaardperiode gehanteerd maar is het van belang of een broedgeval wordt verstoord, ongeacht de datum;
- Voor exemplaren, nesten en verblijfplaatsen van laag beschermde zoogdieren en amfibieën geldt in geval van ruimtelijke ontwikkelingen automatisch vrijstelling van de ontheffingsplicht.

1 Inleiding

1.1 AANLEIDING EN DOELSTELLING VAN DIT ONDERZOEK

In opdracht van Gemeente Nijkerk heeft EcoGroen Advies een quickscan natuurtoets uitgevoerd ten behoeve van een ruimtelijke onderbouwing voor de voorgenomen sloop van panden op de adressen Torenstraat 15 te Nijkerk.

De Flora- en faunawet, Natuurbeschermingswet 1998 en het EHS-beleid verplichten vooraf te toetsen of ruimtelijke ingrepen of activiteiten niet conflicteren met aanwezige beschermde plant- en diersoorten en habitats. In het voorliggende onderzoek vindt, ten behoeve van de onderbouwing van de ruimtelijke planvorming, een toetsing plaats aan de Flora- en faunawet en gebiedsgerichte natuurbescherming. Een toelichting op de genoemde wetgeving is gegeven in bijlage 1.

1.2 HUIDIGE SITUATIE EN VOORGENOMEN ONTWIKKELINGEN

In het plangebied Torenstraat 15 in de binnenstad van Nijkerk is men voornemens om acht nieuwbouwwoningen te ontwikkelen. Verder worden parkeerplaatsen en tuinen aangelegd. Daarvoor zullen de nu aanwezige bedrijfspanden (rijschool) afgebroken worden. Verder worden verhardingen en enige beplanting (in de vorm van een heestervak en een klimplant tegen een gevel) verwijderd. Er is geen sprake van oppervlaktewater.

Figuur 1.1 Ligging van plangebied (gele belijning). Bron luchtfoto: Google Earth.

1.3 ALGEMENE OPZET ONDERZOEK

De voorliggende quickscan natuurtoets is gebaseerd op één locatiebezoek, bekende verspreidingsgegevens (zie hoofdstuk 4 Geraadpleegde bronnen) en ecologische principes. Uit de verzamelde informatie volgt een korte beschrijving van de verwachte effecten van de ruimtelijke ingreep op beschermde gebieden (hoofdstuk 2) en soorten (hoofdstuk 3). Daarnaast is beschreven welke mitigerende (verzachtende of inpassings-) maatregelen eventueel nodig zijn om overtreding van de Flora- en faunawet te voorkomen. Indien aanvullend onderzoek nodig is, is dit ook aangegeven.

2 Gebiedsbescherming

2.1 NATUURBESCHERMINGSWET

*In de **Natuurbeschermingswet 1998** (Nb-wet) is de bescherming van Vogel- en Habitatrichtlijngebieden (Natura 2000-gebieden) en Beschermde Natuurmonumenten ondergebracht. Beoordeeld dient te worden of ingrepen/activiteiten in of in de nabijheid van deze gebieden significant negatieve effecten kunnen hebben op de aangewezen waarden en instandhoudingsdoelen van deze gebieden.*

Het plangebied ligt in de binnenstad van Nijkerk en zodoende niet in een gebied dat beschermd is onder de Natuurbeschermingswet. Het dichtstbijzijnde gebied is het Natura 2000-gebied Polder Arkemheen, op een afstand van circa 2 kilometer ten noordwesten van het plangebied.

Gezien de aard van de boogde ontwikkelingen zijn geen negatieve effecten te verwachten op instandhoudingsdoelen van het genoemde en andere natuurgebieden beschermd onder de Natuurbeschermingswet. Het nemen van vervolgstappen in het kader van de Natuurbeschermingswet is in deze situatie dan ook niet nodig.

2.2 ECOLOGISCHE HOOFDSTRUCTUUR

*De bescherming van de **Ecologische Hoofdstructuur** (EHS) komt voort uit de Structuurvisie Infrastructuur en Ruimte. Voor nieuwe ontwikkelingen binnen de groene contouren van de EHS geldt een 'nee, tenzij'-afweging. Dit houdt kortweg in dat significante aantasting van de wezenlijke kenmerken en waarden van de EHS niet toegestaan is, tenzij er sprake is van het ontbreken van reële alternatieven en redenen van groot openbaar belang. Wanneer niet teruggevallen kan worden op het tenzij-gedeelte van het beschermingskader, zal aangetoond moeten worden dat door de plannen de wezenlijke kenmerken en waarden van de EHS niet significant aangetast worden.*

Het plangebied is op circa 1,3 kilometer van de EHS gelegen. Het betreft 'Verweven EHS', grenzend aan de noordoostzijde van de bebouwde kom van Nijkerk (Provincie Gelderland 2012). Tussen het plangebied en het dichtstbijzijnde EHS-gebied bevindt zich onder andere bebouwing en infrastructuur. Negatieve effecten op het functioneren van de EHS zijn niet aan de orde. Het nemen van vervolgstappen is niet noodzakelijk.

2.3 OVERIGE NATUURGEBIEDEN

Buiten de bescherming van de Natuurbeschermingswet en de Ecologische Hoofdstructuur bevinden zich ook natuurgebieden beschermd middels provinciaal beleid, veelal beschreven in Omgevingsplannen of Streekplannen. In dit provinciale beleid is de bescherming van bijvoorbeeld ganzenfoerageergebied en weidevogelgebied uitgewerkt.

Het plangebied ligt niet in gebieden met bijzondere natuurwaarden buiten de EHS. Er is geen sprake van ganzenfoerageergebied of weidevogelgebied in het plangebied. Het dichtstbijzijnde weidevogel- en ganzenfoerageergebied is de eerder genoemde Polder Arkemheen.

2.4 EINDCONCLUSIES GEBIEDSBESCHERMING

De plannen hebben geen schade aan Natura 2000- en EHS-gebieden tot gevolg. Ook worden geen bijzondere natuurwaarden buiten de EHS aangetast door de plannen. Een vervolgtraject in het kader van de Natuurbeschermingswet en EHS-beleid is dan ook niet noodzakelijk.

3 Flora- en faunawet

3.1 WETTELIJK KADER

De Flora- en faunawet verplicht om bij ruimtelijke ingrepen of andere nieuwe activiteiten, na te gaan of er negatieve effecten kunnen optreden op exemplaren of het leefgebied van beschermde plant- en diersoorten. Optredende negatieve effecten dienen zo veel mogelijk vermeden of geminimaliseerd te worden. Voor schade aan strikt beschermde soorten kan het noodzakelijk zijn om een ontheffing aan te vragen bij de Rijksdienst voor Ondernemend Nederland van het Ministerie van Economische Zaken en bovendien compensatie te realiseren voor verlies van leefgebied of groei- of verblijfplaatsen.

3.2 ONDERZOEKSMETHODE

Voorliggende ecologische beoordeling is gebaseerd op één locatiebezoek op 12 november 2014. Tijdens dit veldbezoek is aandacht besteed aan de beschermde soorten binnen de Flora- en faunawet en vooral aan de juridisch zwaarder beschermde soorten (tabel 2- en 3-soorten). In combinatie met de terreingesteldheid, bekende verspreidingsgegevens (zie Hoofdstuk 4 Geraadpleegde bronnen) en expert judgement is vervolgens een uitspraak gedaan over mogelijk aanwezige beschermde soorten. In onderstaande paragrafen worden de onderzochte soortengroepen beschreven die in het plangebied en de directe omgeving zijn aangetroffen en te verwachten.

3.3 FLORA

In het plangebied zijn uitsluitend plantensoorten aanwezig die kenmerkend zijn voor bebouwd oppervlak, tuinen en erven, zoals Paarse dovenetel, Liggend vetmuur en Harig knopkruid gevonden.

Er zijn geen beschermde plantensoorten of plantensoorten van de Rode Lijst aangetroffen. Gezien de aangetroffen soortensamenstelling en de terreingesteldheid worden deze ook niet verwacht. Het nemen van vervolgstappen ten aanzien van de soortgroep flora is zodoende niet aan de orde.

3.4 VLEERMUIZEN

Het is belangrijk om voorafgaand aan ruimtelijke ontwikkelingen duidelijkheid te hebben over het al of niet voorkomen van vleermuizen. Alle vleermuizen zijn opgenomen in Bijlage IV van de Habitatrichtlijn en tabel 3 van de Flora- en faunawet en daardoor strikt beschermd. In de praktijk houdt deze beschermingsstatus in dat vaste verblijfplaatsen van vleermuizen niet verstoord of vernietigd mogen worden en dat in geval van onvermijdelijke schade (mogelijk) ontheffing aangevraagd moet worden bij het ministerie van EZ. Daarnaast kunnen er mitigerende of compenserende eisen gesteld worden aan de uitvoering van de plannen.

Potentiële vaste verblijfplaatsen

Verblijfplaatsen van vleermuizen bevinden zich doorgaans in donkere ruimten in bomen, huizen, kelders, et cetera.

De bebouwing met puntdak is gedekt met dakpannen. Er zijn diverse openingen aan de randen en kopgevel aanwezig die toegang bieden tot dakbeschotten en mogelijk ook de spouwen. Dit gebouw is zodoende potentieel geschikt als verblijfplaats van gebouwbewonende vleermuizen als Gewone dwergvleermuis, Ruige dwergvleermuis en Laatvlieger.

Vervolgstappen: nader onderzoek naar vleermuizen

Als gevolg van de geplande sloopwerkzaamheden aan de Torenstraat kunnen zodoende verblijfplaatsen van vleermuizen verloren gaan. Het uitvoeren van aanvullend onderzoek is daarom noodzakelijk om na te gaan of het pand daadwerkelijk als (vaste) verblijfplaats worden gebruikt. Dit nachtelijk onderzoek dient verspreid over de periode half mei/september te worden uitgevoerd: twee bezoeken in de periode half mei-juli naar kraam- en zomerverblijven en twee bezoeken in de periode augustus-september naar paarverblijven en baltslocaties.

Afhankelijk van de resultaten van het aanvullend onderzoek kan het noodzakelijk zijn om vervolgstappen te nemen zoals het aanvragen van een ontheffing en het nemen van mitigerende maatregelen om schade aan vleermuizen te voorkomen. Daarbij valt te denken aan het uitvoeren van de sloopwerkzaamheden buiten de meest kwetsbare voortplantings- en overwinteringsperiode en het vooraf ongeschikt maken van de bebouwing voor vleermuizen. Doorgaans is september-oktober de meest geschikte periode om deze werkzaamheden uit te voeren. Verder kan het ook noodzakelijk zijn om vervangende verblijfplaatsen te realiseren in bijvoorbeeld de nieuwbouw.

Potentiële vliegroutes

Van veel vleermuissoorten is bekend dat zij gedurende lange tijd gebruik kunnen maken van dezelfde structuren voor de oriëntatie en daarlangs van hun verblijfplaats naar de foerageergebieden trekken. Vanwege dit traditiegetrouwe gedrag van vleermuizen vormen bepaalde lijnvormige structuren (bijvoorbeeld rijen woningen, watergangen en singels) een belangrijk onderdeel van een vliegroute. Wanneer alternatieve structuren ontbreken zijn dergelijke structuren 'onmisbaar' en zodoende beschermd.

Mogelijk maken de gebouwen en bomen in het plangebied deel uit van zulke vliegroutes. In de binnenstad van Nijkerk zijn echter overal alternatieve geleidende structuren voorhanden in de vorm van bomen, gebouwen en watergangen. Van schade aan een onmisbare vliegroute is hier zodoende geen sprake.

Foerageergebieden

Vleermuizen foerageren op locaties waar insecten aanwezig zijn, bijvoorbeeld langs randen van bossen en bomenrijen of boven water. Foerageergebied van vleermuizen geniet binnen de Flora- en faunawetgeving echter geen juridische bescherming, tenzij het onmisbaar is voor het voortbestaan van een populatie.

Het plangebied is in beperkte mate geschikt als foerageergebied voor vleermuizen. In deze situatie is zodoende geen sprake van schade aan onmisbaar foerageergebied. Bovendien zal het plangebied en directe omgeving geschikt blijven als foerageergebied voor vleermuizen. Door de aanleg van tuinen zal de geschiktheid zelfs toenemen ten opzichte van de huidige situatie.

3.5 GRONDGEBONDEN ZOOGDIEREN

Het plangebied is grotendeels verhard en weinig aantrekkelijk als leefgebied voor zoogdieren, met uitzondering van het heestervak. Hier zijn in beperkte mate vaste verblijfplaatsen van laag beschermde, kleine grondgebonden zoogdiersoorten te verwachten, zoals Huisspitsmuis, Bosmuis en Rosse woelmuis (allen Ff-wet tabel 1). Sporen die duiden op de aanwezigheid van (vaste verblijfplaatsen van) zwaarder beschermde zoogdieren (bijvoorbeeld Eekhoorn en Steenmarter) zijn niet aangetroffen. Aanwezigheid van vaste verblijfplaatsen van zwaarder beschermde grondgebonden zoogdieren wordt dan ook niet verwacht.

Bij de geplande ingrepen kunnen enkele exemplaren en verblijfplaatsen van enkele laag beschermde grondgebonden zoogdieren verloren gaan. Voor laag beschermde kleine zoogdieren geldt automatisch vrijstelling van de verbodsartikelen uit de Flora- en faunawet, waardoor het nemen van vervolgstappen voor deze zoogdieren niet aan de orde is.

Schade aan de algemene en laag beschermde zoogdieren kan - indien de planning van de werkzaamheden dit toelaat - geminimaliseerd worden door werkzaamheden zoveel mogelijk uit te voeren buiten de voortplantingsperiode (maart - augustus). De minst schadelijke periode is september - november (mits vorstvrij).

3.6 BROEDVOGELS

Aangezien dit onderzoek een quickscan betreft, is geen broedvogelinventarisatie uitgevoerd. Op basis van veldwaarnemingen, de terreingesteldheid, bekende verspreidingsgegevens en expert judgement is echter wel een goede uitspraak te doen over de te verwachten soorten.

Broedvogels met jaarrond beschermde nestplaatsen

Van veel broedvogels zijn nesten alleen gedurende het broedseizoen beschermd. Nestlocaties kunnen dan buiten het broedseizoen zonder overtreding van de Flora- en faunawet verwijderd worden. Voor een aantal broedvogelsoorten geldt echter dat de nestlocaties inclusief de functionele omgeving jaarrond beschermd zijn (zie kader 3.1).

Kader 3.1 Broedvogels met jaarrond beschermde nestplaatsen

Onder jaarrond beschermde nesten van broedvogels wordt verstaan: in functie zijnde nesten van de Ooievaar, Boomvalk, Buizerd, Havik, Ransuil, Roek, Wespandief, Zwarte wouw, Slechtvalk, Sperwer, Steenuil, Kerkuil, Oehoe, Gierzwaluw, Grote gele kwikstaart en Huismus. Voor sommige andere soorten geldt dat de nesten jaarrond beschermd zijn als zwaarwegende feiten of ecologische omstandigheden dat rechtvaardigen.

Aan de Torenstraat is in het hoge bouwdeel sprake van een pannendak met dakgoot die zodoende geschikt is als broedlocatie voor Huismus. In de tuin van de naastgelegen (te behouden) woning aan de Torenstraat was ook een groepje Huismussen aanwezig. Aangezien het moment van onderzoek buiten de optimale onderzoeksperiode ligt kan niet worden vastgesteld of Huismussen in het plangebied broedt. Om hier duidelijkheid over te krijgen is soortgericht huismussenonderzoek nodig in de daarvoor geëigende periode. Dit zijn twee dagbezoeken in de periode april- half mei 2015.

Andere jaarrond beschermde nestplaatsen van vogels zijn niet aangetroffen en te verwachten in het plangebied.

Overige broedvogels

In het gebouw met pannendak kunnen mogelijk gebouwbroeders als Spreeuw en Zwarte roodstaart broeden. Het plangebied is verder grotendeels verhard. Alleen in het heestervak en in de klimplant tegen het hoge bouwdeel bevindt zich potentieel broedhabitat voor tuinvogels als Merel, Winterkoning en Heggenmus.

Alle broedvogels zijn gedurende het broedseizoen beschermd en mogen in deze periode niet verstoord of geschaad worden. Voor verstoring tijdens het broedseizoen van een vogel wordt geen ontheffing verleend. Als broedseizoen wordt gehanteerd: periode van nestbouw, periode van broed op de eieren en de periode dat de jongen op het nest gevoerd worden. Voor de meeste soorten kan de periode tussen half maart en half juli worden aangehouden als broedseizoen. Er wordt echter geen standaardperiode gehanteerd voor het broedseizoen, maar het is van belang of een broedgeval wordt verstoord, ongeacht de datum.

Indien op een locatie geen broedende/nestelende vogels aanwezig zijn, mag het aanwezige geschikte broedbiotoop ook tijdens het broedseizoen verwijderd worden.

3.7 OVERIGE SOORTGROEPEN

In het plangebied zijn geen reptielen of beschermde of bedreigde (Rode Lijst) amfibieën, vissen, ongewervelden en weekdieren aangetroffen. Wegens de afwezigheid van geschikt biotoop ontbreken geschikte voortplantingslocaties voor deze soortgroepen. Hooguit zijn incidenteel zwerende exemplaren van laag beschermde amfibieën als Gewone pad en Bruine kikker in beplanting aanwezig. Deze kunnen daar ook in de strooisellaag overwinteren. Voor laag beschermde soorten (Ff-wet tabel 1) geldt in voorliggende situatie automatisch vrijstelling van de ontheffingsplicht.

3.8 EINDCONCLUSIES FLORA- EN FAUNAWET

Het is noodzakelijk om in het plangebied nader onderzoek uit te voeren naar verblijfplaatsen en nesten van respectievelijk gebouwbewonende vleermuizen en Huismussen. Voor het eventueel verwijderen van een vaste verblijfplaatsen geldt een ontheffingsplicht.

Er zijn verder geen beperkingen met betrekking tot beschermde flora en fauna met uitzondering van algemene broedvogels (zie paragraaf 3.5).

4 Geraadpleegde bronnen

Dienst Regelingen (2009a). Aangepaste beoordeling ontheffing ruimtelijke ingrepen Flora- en faunawet. Vastgesteld 26 augustus 2009.

Dienst Regelingen (2009b). Aangepaste lijst jaarrond beschermde vogelnesten ontheffing Flora- en faunawet ruimtelijke ingreep. Vastgesteld 26 augustus 2009.

Heinen, M.A. (2014). Quickscan natuurtoets Het Baken, Nijkerk. Inventarisatie en beoordeling in het kader van natuurwetgeving en –beleid. Rapport 14-155. EcoGroen Advies BV, Zwolle.

Ministerie van EZ. Natura 2000-gebieden. (www.synbiosys.alterra.nl/natura2000).

Ministerie van I&M (2012). Structuurvisie Infrastructuur en Ruimte. Nederland concurrerend, bereikbaar, leefbaar en veilig. Drukkerij Ando, Den Haag.

Ministerie van LNV (2004). Besluit van de Minister van Landbouw, Natuur en Voedselkwaliteit TRCJZ/2004/5727, houdende vaststelling van rode lijsten flora en fauna.

Ministerie van LNV (2009). Besluit van de Minister van Landbouw, Natuur en Voedselkwaliteit van 28 augustus 2009, 25344, houdende vaststelling van geactualiseerde Rode lijsten flora en fauna.

Provincie Gelderland (2012). Atlas Gelderland.
(<http://ags.prvgld.nl/GLD.Atlas/%28S%281a32sm45xtp32x55fo5tgjmr%29%29/Default.aspx?applicatie=Ehs>).

Twisk P., A. van Diepenbeek & J.P. Bekker (2010). Veldgids Europese zoogdieren. KNNV Uitgeverij, Zeist.

Internet

Ministerie van EZ. Natura 2000-gebieden. (www.synbiosys.alterra.nl/natura2000).

Ravon.nl (website met soortinformatie over reptielen, amfibieën en vissen)

Telmee.nl (website met soortenwaarnemingen in Nederland).

Waarneming.nl (website met soortenwaarnemingen in Nederland).

Zoogdieratlas.nl (website met zoogdierwaarnemingen in Nederland).

Biilagen

Bijlage 1: Samenvatting natuurwetgeving

Flora- en faunawet

Inleiding

Sinds 1 april 2002 is de Flora- en faunawet van kracht. Onder de Flora- en faunawet zijn ongeveer 500 soorten in Nederland aangewezen als beschermde dier- of plantensoort. De doelstelling van de wet is de bescherming en het behoud van de gunstige staat van instandhouding van in het wild levende plant- en diersoorten. Het uitgangspunt van de wet is 'nee, tenzij'. Dit betekent dat activiteiten met een schadelijk effect op beschermde soorten in principe verboden zijn.

De Flora- en faunawet kent een groot aantal verbodsbepalingen die samenhangen met ruimtelijke ingrepen, plannen en projecten. Zo is het verboden beschermde inheemse planten te plukken of te beschadigen en geldt voor beschermde dieren een verbod op het doden, verwonden en opzettelijk verontrusten. Ook is het verboden nesten, hopen of andere voortplantings- of vaste rust- of verblijfplaatsen van beschermde inheemse dieren te beschadigen of te verstoren of eieren te rapen of te vernielen. De verbodsbepalingen betreffende planten op hun groeiplaats zijn opgenomen in artikel 8. De verbodsbepalingen betreffende dieren in hun natuurlijke leefomgeving zijn vermeld in artikel 9 tot en met 12.

Van het verbod op schadelijke handelingen ('nee') kan onder voorwaarden ('tenzij') worden afgeweken, met een ontheffing of vrijstelling. Het verlenen hiervan is de bevoegdheid van de minister van Economische Zaken (EZ), of, in geval van beheer en schadebestrijding, van gedeputeerde staten van de provincies.

Beschermde dier- en plantensoorten

Beschermde inheemse planten- en diersoorten zijn bij algemene maatregel van bestuur aangewezen. Het zijn soorten die van nature in Nederland voorkomen en die in hun voortbestaan worden bedreigd of het gevaar lopen in hun voortbestaan te worden bedreigd. Ook zijn soorten aangewezen die niet noodzakelijkerwijs in hun voortbestaan worden bedreigd, maar wel bescherming genieten ter voorkoming van overmatige benutting.

De volgende diersoorten zijn beschermd volgens de Flora- en faunawet:

- 1) Alle van nature in Nederland voorkomende soorten zoogdieren, met uitzondering van gedomesticeerde dieren en met uitzondering van de zwarte rat, de bruine rat en de huismuis;
- 2) Alle van nature op het Europese grondgebied van de Lidstaten van de Europese Unie voorkomende soorten vogels met uitzondering van gedomesticeerde vogels;
- 3) Alle van nature in Nederland voorkomende soorten amfibieën en reptielen;
- 4) Alle van nature in Nederland voorkomende soorten vissen, met uitzondering van de soorten waarop de Visserijwet 1963 van toepassing is;
- 5) Een aantal ongewervelden (o.a. insecten, libellen en kevers) die in hun voortbestaan bedreigd zijn of het gevaar lopen in hun voortbestaan te worden bedreigd.

Er zijn drie beschermingsregimes van kracht, mede afhankelijk van de zeldzaamheid van de soort en de status in Europese richtlijnen. Van licht naar zwaar beschermd zijn de soorten opgenomen op Tabel 1, 2 of 3. Voor vogels gelden specifieke eisen, met name tijdens het broedseizoen. Bij ruimtelijke ingrepen geldt automatisch vrijstelling voor soorten van Tabel 1 waardoor de meeste aandacht gevraagd is voor soorten van Tabel 2/3 en voor vogels.

Wijze van toetsing en beoordeling

Gaat u een ruimtelijke ingreep uitvoeren, zijn beschermde soorten aanwezig en is er sprake van overtreding van een verbodsbepaling uit de Flora- en faunawet, dan dient u een ontheffingsaanvraag in te dienen bij Dienst Regelingen.

Hierbij worden de volgende vragen gesteld:

- In welke mate wordt de functionaliteit van de voortplantings- en/of vaste rust- en verblijfplaats aangetast?
- Is er een bij wet genoemd belang? (behalve bij Tabel 2-soorten)
- Is er een andere bevredigende oplossing? (behalve bij Tabel 2-soorten)
- Komt de gunstige staat van instandhouding niet in gevaar?

Dienst Regelingen beoordeelt of het bij wet genoemd belang zwaarder weegt dan het overtreden van de verbodsbepaling(en). Voor Tabel 2-soorten gelden minder zware eisen en kan een door het ministerie goedgekeurde gedragscode ook uitkomst bieden. De gedragscode moet wel van toepassing zijn op uw activiteit en u moet kunnen aantonen dat u precies zo werkt als in de gedragscode staat. Voor Bijlage 1-soorten uit Tabel 3 krijgt u alleen ontheffing wanneer sprake is van een bij wet genoemd belang. Bij een ruimtelijke ingreep betreft het meestal één van de onderstaande vier belangen:

- Bescherming van flora en fauna (b)
- Volksgezondheid of openbare veiligheid (d)
- Dwingende redenen van groot openbaar belang, met inbegrip van redenen van sociale of economische aard, en voor het milieu wezenlijke gunstige effecten (e)
- Uitvoering van werkzaamheden in het kader van ruimtelijke inrichting of ontwikkeling (j)

Voor vogels en soorten van bijlage IV van de Habitatrichtlijn geldt dat u alleen ontheffing kunt krijgen op grond van een bij wet genoemd belang uit respectievelijk de Vogelrichtlijn¹ en de Habitatrichtlijn.

Rode lijsten

Los van de Flora- en faunawet heeft de toenmalige Minister van Landbouw, Natuur en Voedselkwaliteit ter uitvoering van de bepalingen in artikelen 1 en 3 van het Verdrag van Bern een aantal Rode Lijsten voor bedreigde en kwetsbare soorten dieren en planten gepubliceerd². Voor soorten van de Rode Lijsten heeft de overheid zich verplicht onderzoek en werkzaamheden te bevorderen die nodig zijn voor bescherming en beheer. Het voorkomen van een soort op de Rode Lijst heeft geen wettelijke beschermingsstatus tot gevolg. Opname op de Rode Lijst zegt alleen iets over de zeldzaamheid en populatieontwikkelingen van de betreffende soorten.

Natuurbeschermingswet 1998

Op 1 oktober 2005 is de gewijzigde Natuurbeschermingswet 1998 in werking getreden. De Natuurbeschermingswet heeft betrekking op Natura 2000 gebieden in Nederland en verankert een deel van de Europese Vogelrichtlijn en Habitatrichtlijn in de nationale wetgeving. Natura 2000 bestaat uit een netwerk van Europese natuurgebieden. Het vormt de basis van het Europese natuurbeleid. Natura 2000 is gericht op de instandhouding en ontwikkeling van soorten en ecosystemen die voor Europa belangrijk zijn.

Nederland regelt aan de hand van een vergunningenstelsel de zorgvuldige afweging rond projecten die gevolgen kunnen hebben voor Natura 2000-gebieden. Deze vergunningen worden verleend door de provincies of door de Minister van EZ. Daarnaast stelt Nederland voor al haar Natura 2000-gebieden beheerplannen op waarin de te beschermen waarden, de zogeheten instandhoudingdoelen, nader worden uitgewerkt in ruimte, tijd en omvang.

In voorgaand wettelijk kader zijn alleen de meest relevante onderdelen van de wetgeving vereenvoudigd weergegeven. Aan deze tekst kunnen derhalve geen rechten worden ontleend. Voor meer achtergronden en de oorspronkelijke wetsteksten kunt u terecht op www.rijksoverheid.nl/onderwerpen/natuur en op www.drloket.nl.

¹ In de Vogelrichtlijn worden alleen de belangen b en d én de veiligheid van het luchtverkeer (belang c) genoemd.

² Besluit van de Minister van Landbouw, Natuur en Voedselkwaliteit van TRCJZ/2004/5727, houdende vaststelling van rode lijsten flora en fauna en Besluit van de Minister van Landbouw, Natuur en Voedselkwaliteit van 28 augustus 2009, 25344, houdende vaststelling van geactualiseerde Rode lijsten flora en fauna.